

8 132-3-28

СТРОГО ПОВ

28

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

ГОДИШЕН ОТЧЕТ

1950

[Redacted]

Уч. мисл.

28

A/I-82

28

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

ГОДИШЕН ОТЧЕТ НА БНБ
1950 г.

1950 г.

БНБ Научна информация и библиотека проверена		BNB Scientific Info & Library checked
215- D 11075		

Чрез

другаря МИНИСТЪР НА ФИНАНСИТЕ

до *Председателя на*

МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ НА НАРОДНАТА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Т У К

По силата на чл. 21 от закона за банките, представям отчета на Българската народна банка за дейността ѝ през 1950 година, заедно с годишния баланс и равносметката за приходите и разходите на Банката за същата година.

До началото на 1950 г. Българската народна банка прилагаше несоциалистически методи в своята дейност, въпреки извършените социалистически преобразувания у нас и плановото социалистическо развитие на стопанството. Тя не беше сложила даже начало на планово и контролирано кредитиране и регулиране на паричното обращение, на организиране социалистически форми на разчети и провеждане контрол върху разходване фонда на работната заплата. Вследствие на това не бяха осигурени предпоставките за провеждане банков контрол чрез лева върху дейността на предприятията и Банката не участвуваше като двигател на социалистическото ни развитие.

На съвместното заседание на Министерския съвет и ЦК на БКП, състояло се на 11 февруари 1950 година, другарят Вълко Червенков посочи, че "финансовите органи и банките трябва да използват лева като средство за контрол на стопанската дейност на предприятията, укрепвайки финансовата дисциплина, ускорявайки оборота на средствата Ние трябва да осигурим по-нататъшното укрепване на лева и чувствителното реално повишение на работната заплата, подобряване положението на трудещите се.

Трябва да осигурим ускоряване оборота на средствата в стопанството, да нормираме оборотните средства, да се нормират запасите от материали и готови изделия, да се съз-

даде строг режим на кредитиране, да не лежат стоките на окла повече, отколкото се изисква и, ако в някои предприятия лежат стоки повече, отколкото е определено по нормите, такова предприятие да се лишва от кредит, Банката да не му дава нито един лев, за да знае ред, за да има дисциплина".

Основни задачи на Б.Н.банката през 1950 година

За отстраняване недостатъците в дейността на Банката до 1950 г. и за изпълнение указанията на др. Вълко Червенков, бе необходимо да се проведат редица мероприятия за въвеждане социалистически методи в работата на Българската народна банка. Във връзка с това, през 1950 г. пред Банката се поставиха следните основни задачи:

1. Въвеждане на кредитно и касово планиране.
2. Установяване нови форми на разчети в народното стопанство.
3. Организиране и провеждане контрол върху разходване фонда на работната заплата.
4. Поставяне начало на контрола чрез лева върху предприятията за укрепване на кредитната дисциплина.
5. Изпълнение разходната част на републиканския бюджет.

Изпълнение на основните задачи на Б.Н.банката през 1950 година

За да се постави на планови основи краткосрочното кредитиране на народното стопанство и регулиране на паричното обращение, с постановление на Министерския съвет № 581 от 3.III.1950 г., на Банката бе възложено да състави кредитен и касов планове.

За първото тримесечие на отчетната година се съставиха кредитен план и касов план, с цел да се добие опит за планирането и да се внесе известен ред в определянето на кредитите и обема на паричното обращение.

Фактичeskото кредитно и касово планиране, съгласно разпореденията на постановлението, се въведе от второто тримесечие на отчетната година. От тогава фактически, Банката води борба за изпълнението на тези планове.

С въвеждането на кредитния план, краткосрочното кредитиране на народното стопанство се постави на планови основи. Това допринесе за заздравяване на лева и засилване банковият контрол върху изпълнението на производствено-финан-

совите и търговско-финансовите планове на предприятията. Докато до 1950 г. кредитите се разрешаваха според исканията на предприятията и преценките на отделните банкови клонове, от началото на 1950 г. заеми се отпускат в границите на определените кредитни лимити.

Благодарение постепенното укрепване на плановото начало на кредитирането, Банката разкри редица нередности в предприятията и спомогна за мобилизиране техните вътрешни ресурси. Така, в промишлените предприятия бяха констатирани към 30.IX.1950 г. свързипланови запаси за 3.4 милиарда лева, задържано производство за 3.6 милиарда лева, отклонени средства в дебиторни вземания 6.1 милиарда лева, в подотчетни лица 0.7 милиарда лева и пр. От тях ДМО "Строителна керамика" имаше задържано продукция за 0.5 милиарда лева, дебиторни вземания 0.4 милиарда лева, подотчетни лица 0.2 милиарда лева, или всичко 1.1 милиарда лева. Замразени средства са констатирани и в други предприятия: "Химическа индустрия", "Машиностроене", "Кожарска и каучукова индустрия", ДМО "Горска индустрия", "Експром" и пр.

В търговските предприятия към 30.IX.1950 г. са задържани средства за около 6.4 милиарда лева, поради отклоняванията им в дебиторни вземания, в трудно пласируеми стоки и др. Към посочената дата ДТН "Текстилни влакна" е имало обездвижени средства в дебиторни вземания за 1.0 милиарда лева, в инвестиции 78 милиона лева. ДТН "Земнаб" е отклонило в дебиторни вземания 0.7 милиарда лева и в инвестиции към 89 милиона лева, а "Месоцентра" е имала дебиторни вземания 0.9 милиарда лева и пр.

Към 30.XI.1950 г. Банката е констатирала в кооперативните предприятия отклонени оборотни средства общо към 2.2 милиарда лева, от които в дебиторни вземания 0.8 милиарда лева, в подотчетни лица 0.3 милиарда лева, в инвестиции 0.7 милиарда лева, в загуби 0.1 милиарда лева и други. 0.3 милиарда лева. От общата сума на тия средства във всеотранните кооперации са обездвижени 0.8 милиарда лева, в РКС - 0.7 милиарда лева, в промишлените кооперации - 0.4 милиарда лева, в ЦКС - 0.3 милиарда лева.

При провеждане на кредитирането, Банката се натъкна също и на слабости при планиране дейността на някои производствени предприятия, като плановете за производството не бяха съгласувани с плановете за пласментите. Такава бяха плановете за 1950 г. на ДП "Косово", с. Полеско Косово - Белевски, ДП "Странджа", с. Полески Тръмбев, ДП "Зорница", с. Гумовици - Троянско и др. Тези слабости и досега не са напълно отстранени.

За отстраняване констатираниите нередности Банката е дала препоръки на предприятията, сигнализираща е пред висшестоящите им организации, а в по-важни случаи е уведомявала Министерския съвет и ЦК на ВКП. Освен това, Банката е водила борба за мобилизиране вътрешните ресурси на предприятията и за увеличаване обрачаемостта на оборотните ѝ средства чрез снижаване лимитите за кредитиране. На ДПО "Строителна керамика" са снижавани кредитните лимити, тъй като в повечето от предприятията се стъри натрупване готове продукция, която не можеше да бъде пласирана.

В някои случаи, Банката е налагала кредитни санкции, за да въздействува на предприятията за по-прилично и икономично използване на средствата при изпълнение на техните плановете. Така, кредитирането на керамичните предприятия беше спряно поради натрупване на непласируема продукция, подлежаща на похабване. Нови кредити на тия предприятия се отпуснаха по съдата на Министерско постановление № 2046 от 10.VII.1950 година. Поради реализиране на загуби, Банката спря кредитирането на ДП "Пирински бер", Бандански; ДП "Райко Дамянов", с. Тузлу-адав - Белевско и на ДП "Комбината" - Берковица. Еноследствие кредитирането на тези предприятия бе продължено с Министерско постановление № 2572 от 2.X.1950 г. По съдата почина бе спряно кредитирането и на ДП "Струма" - керамична фабрика, гара Темеликско, ДП "Освобождение", гара Левски, а на ДП "Антрацитни мини", Свеве - поради задържане на големи количества непласируема готове продукция. Разкриването чрез банковия контрол на недостатъците в работата на последните три предприятия, предизвика преустановяване на тяхната дейност.

Налагането на кредитни санкции принуди предприятията да изнасят недостатъците в пречките в тяхната работа пред Министерския съвет, за да бъдат отстранени тия недостатъци.

Банката редовно е уведомявала съответните институции и Министерския съвет, също и за затрудненията на предприятията, дължащи се на независими от тях причини - несвоевременно покриване на реализираните планове загуби със средства от държавния бюджет, задържане на готова продукция, несвоевременно разчети и пр. Вследствие на това, много от тези трудности бяха отстранени. Така, с Министерско постановление № 586 от 13.III.1950 г. се покриха загубите на предприятията при ДИО "Строителна керамика"; с постановление № 2690 от 25.X.1950 г. се покриха загубите на ДИО "Дървообработваща индустрия"; с Министерско постановление № П-2561 от 2.X.1950 г. се покриха загубите на предприятията при Министерството на промишлеността и пр.

Вазкриването на плановете и извънплановите загуби на предприятията, сложи началото на борбата за укрепване на стопанската самоиздръжка. Преди отпечването на банковия контрол не се знаеше за реализираните загуби от предприятията и не е търсена отговорност.

Исполнението на кредитния план за 1950 г. по отношение общите кредити на държавните и кооперативните предприятия, бе за I-то тримесечие 112 на сто, за II-то тримесечие - 129 на сто, за III-то тримесечие - 106 на сто и за IV-то тримесечие - 99 на сто. Незадоволителното изпълнение на кредитния план през I-то и II-то тримесечия се дължи на задържане на свърхпланова готова продукция, на приложенето на несоциалистическите форми на разчети до 1.V.1950 г. и на занижени кредитни лимити, поради недостатъчен опит в кредитното планиране. Най-благоприятно е изпълнението на кредитния план за IV-то тримесечие, а най-неблагоприятно - за II-то тримесечие.

По силата на 531-то постановление на Министерския съвет от 3.III.1950 г., Банката въведе ежедневно внасяне от предприятията на приходите им в налични пари, определи на същите касови норми и процент-лимити за изразходване от ежедневните приходи. Чрез контрола върху изпълнението на касовият план и по-средствено върху ежедневното внасяне на приходите от запланирания стокооборот, Банката подтикваше предприятията да изпълняват плановете си за стокооборота. Докато по-рано търговските предприятия не надирваха причините за забавянето на сто-

кооперата, след въвеждането на банковия контрол те започнаха да ги издирват и да търсят съдействието на партийните и професионалните организации за раздвижването на стокооборота. По този начин се ускори обрацаемостта на парите, подобри се касовата дисциплина и се изтеглиха наличните парични средства, които се насочиха за изпълнението на държавния народостопански план.

Общото изпълнение на касовия план през отчетната година в приходната му част е 91 на сто, а в разходната - 87 на сто. Благодарение успешното провеждане на борбата за изпълнението на касовия план, банкнотното обращение не се увеличи, въпреки значителните плащания наложени във връзка с новия начин на закупуване селскостопанските продукти, а напротив, бе сведено с 22 на сто по-ниско от размера определен от Правителството.

Друго важно социалистическо мероприятие, което по решение на Правителството бе проведено през отчетната година, е организирането на новите форми на разчети в народното стопанство. Наредбата за тези разчети влезе в сила от 1.V.1950 г и чрез нейното приложение Банката се утвърди като разчетен център. Въвеждането на социалистическите форми на разчети цел да се осигури чрез банковия контрол ускоряването обрацаемостт на оборотните средства в сферата на обращение, да не се допуска ненужна дебиторска задълженост между предприятията, да се укрепи договорната и платежна дисциплина. Освен това, с приложението на новите форми на разчети се пресича възможността за отклоняване на средства в инвестиции, в дебиторски задължения и пр. от предприятията.

По решение на Правителството, през отчетната 1950 г бяха изтеглени от обращение банкнотите чекове, които замъгляваха истинското положение на банкнотното обращение и създаваха недоволство сред населението. Провеждането на това мероприятие бе подпомогнато главно от касовия план и прилагането на новите форми на разчети. Новите начини на разчети спомогнаха също за намаляване взаимната задълженост между предприятията и ускоряване документооборота във връзка с продажбите и изплащането на стоки. Докато в миналото предприятията систематически забавяха изплащането на фактурите за продадените стоки и

допускаха в големи размери взаимно кредитиране, с приложението на народната за плащанията тия нередности бяха до голяма степен отстранени.

Въвеждането на тези разчети създаде условия да се премине към кредитиране срещу документи за стоки на път. Разчетите и този вид заеми засилиха банковия контрол върху движението на стоките, което стимулираше предприятията да спазват договорната дисциплина и да изпълняват производствено-финансовите и търговско-финансовите си планове, като по-пълно мобилизират своите вътрешни ресурси. Така, държавните горски стопанства освободиха 1.5 милиарда лева оборотни средства, които при старите форми на разчети стоеха в дебиторни вземания. Благодарение на това, същото предприятие въпреки, че освободи банков кредит в размер на горната сума, можа да изпълни производствената си програма за 1950 г., обемът на която е еднакъв с този през 1949 г. Други предприятия се видяха принудени да полагат по-големи грижи за събиране на своите вземания. ДСП "Колеток" можа да събере вземанията си от 169 милиона лева, след упорито настояване пред Министерството на финансите, Държавното снабдително управление и Министерството на народната отбрана. Това бе извършено, след като Банката от своя страна направи постъпки пред ЦК на БКП и Министре на вътрешната търговия.

С 6-то постановление на Министерския съвет от 3.XII.1949 г., на Българската народна банка бе възложено да провежда контрол върху разходване фонда на работната заплата. Понеже не бе спуснат фонда на работната заплата и се забави утвърждаването на бюджетите на учрежденията, фактически Банката започна да провежда контрола от I.V.1950 г. Провеждаше се само предварителен контрол върху предприятията, учрежденията и организацията, които е без особено въздействие върху тях.

Въпреки това, обаче, банковият контрол спомогна да се подобри планирането на фонда за работната заплата. Докато през 1950 г. утвърждаването на този план систематически се забавяше, през 1951 г. той е вече утвърден и ще може да се използва като доот за стимулиране предприятията да изпълняват своите търговско-финансови и производствено-финансови планове

С провеждане от страна на Правителството на новите социалистически мероприятия през 1950 г., се извърши прелом в развитието на банковото дело у нас. Българската народна банка започна да се оформява като планиращ емисионен разчетен и кредитен център на народното стопанство и същевременно като общодържавен апарат за отчетност и контрол на производството и разпределението на продуктите.

Трудности
и слабости
в дейността
на Б.Н.
банка през
1950 година

При провеждане на новите банкови мероприятия, се срещнаха редица трудности:

1. При национализацията, едни от предприятията разполагаха с излишни, други с недостатъчни за дейността им собствени оборотни средства, а някои предприятия, например Държавен спиртен монопол, Видин; ДИП "Елрайон", Сталин; ДИП "Хр. Ботев", София и много други, изобщо нямаха такива. При това разпределение на средствата, предприятията продължиха работата си и през отчетната година, което пречеше за правилната организация на оборотните средства в народното стопанство и за плановото кредитиране на предприятията.

2. През 1950 г. на предприятията не бяха утвърдени нормативи на оборотните средства, нито бяха снабдени от държавата с необходимите им собствени средства, съобразно утвърдените им производствени програми. Това представляваше сериозна пречка за укрепване на стопанската самоздръжка, за правилното планиране на кредитите и за провеждане на достатъчно ефикасен банков контрол чрез лева.

3. Забавяше се утвърждаването на производствено-финансовите и търговско-финансовите планове на министерствата и предприятията, поради което във всички предприятия кредитните планове се съставяха въз основа на данни от проекто-плановете. Това пречеше за планирането на кредитите и съответстваше с утвърдените впоследствие планове на предприятията.

4. Плановите загуби не се покриваха съвременно със средства от държавния бюджет, което спъваше дейността на предприятията и ги принуждаваше да търсят банков кредит без наличие на обезпечение и да отклоняват свои и заемни оборотни средства.

Като такива могат да се посочат ДИП "Българплод-

експорт", ДТИ "Индустриалимпорт", предприятията от ДДО "Горска индустрия" и др.

5. Оборотните средства на някои предприятия биваха блокирани поради произволни административни разпоредения, издавани от министерства и ведомства, които причиняват задържането на стоките. Така, Министерството на вътрешната търговия и Централният кооперативен съюз изпращат стоки на търговските организации, без да са искани от последните, без оглед на търсенето по места, а често пъти и въпреки нежеланието на кооперативните организации да получават изпращаните им стоки. Това е предизвикало натрупване на непласируеми стоки, които са блокирали оборотните средства на предприятията и са замразявали банкови средства.

6. Много предприятия замразяваха оборотни средства поради свързипланово задържане на готова продукция, а също и в непласируеми стоки, поради неподходящ асортимент, дефектно и демодирано производство.

Примери на такова задържане на готова продукция по причини от разис естество са: ДДО "Горска индустрия" за около 700 милиона лева, ДДО "Кожарска и каучукова индустрия" за около 350 милиона лева, ДДО "Влпром" за около 300 милиона лева, ДДО "Хранителна индустрия" за около 500 милиона лева.

7. Редица предприятия допускаха нови отклонявания на оборотни средства в дебиторни вземания, в извънпланови загуби, в инвестиции и пр.

Такива са например: ДТИ "Текстилни влакна", което е отклонило в дебиторни вземания 1.0 милиарда лева, ДТИ "Земнаб" - 0.7 милиарда лева, а "Месоцентра" - 0.9 милиарда, ДТИ "Текстилни влакна" в инвестиции 78 милиона лева и др.

8. Фондът на работната заплата се спускаше със закъснение, както е случая с кооперативните организации най-вече, което често налагаше да се разрешава изплащането на заплатите, без да има утвърден фонд на работната заплата. Вследствие на това Банката не можеше да упражнява систематичен контрол за изразходване фонда на работната заплата в съответствие с изпълнението на стопанските планове на предприятията.

9. Повече от предприятията или нямаха сключени договори помежду си, или имаха само формални такива, което пре-

чаще за:

а/ осигуряване редовното снабдяване и пласмента на предприятията;

б/ ритмичното изпълнение на производствено-финансовите и търговско-финансовите планове;

в/ плановото и срочно използване на банковите заеми.

Примери в това отношение са: дървообработващото предприятие ДИП "Места", Благоевград, което по тази причина имало задържана продукция за 23,197,000 лева, ДИП "Комбината Берковица, по същата причина задържана продукция за 23,354,0 лева и др.

Посочените трудности и слабости пречеха на Банката да планира правилно необходимите кредити за развитието на народното стопанство и да провежда ефикасен контрол върху правилното използване на оборотните средства от предприятията.

Слабости на
Б.Н.Банка
през 1950
години

Наред с посочените трудности, през отчетната година Банката допусна следните слабости:

1. Банката неможа да организира и проведе необходимия банков контрол чрез лева върху дейността на предприятията от различните отрасли на народното стопанство, въпреки, за тази цел бяха създадени отраслови кредитни дирекции при Централното управление на банката. Отрасловите кредитни дирекции не даваха своевременно и достатъчни указания на банковите клонове и популарните банки, по какъв начин да кредитират предприятията, как да анализират тяхната стопанска дейност и как да упражняват контрол чрез лева върху изпълнението на производствено-финансовите и търговско-финансовите планове. Цялостно проучване върху финансовото състояние на отделните кредитни отрасли не е извършвано.

2. Банката не насочи усилията си за по-точно планиране кредитите на сния предприятия, които имаха определени нормативи на оборотните средства, каквито са промишлените предприятия. Тя не определи подходящи начини за кредитирането на тия предприятия, за да се проведе възможния банков контрол върху дейността им. Напротив, Банката се отремеше да обхваща и контролира дейността на всички предприятия и да въвежда

ва върху същата чрез кредитните лимити, като при това прилагаше почти еднакви форми на кредитиране за всички отрасли. Това разсейваше силите на Банката и попречи за задоволителното изпълняване и на ония задачи, които можеше да бъдат изпълнени, въпреки трудностите, които се срещаха от Банката.

3. Банката не можа да организира и проведе систематично и задълбочено проучване върху финансовото състояние на предприятията и кредитните отрасли. Тя не можа да органира наблюдение и контрол върху разчетите в народното стопанство, за да се установи взаимната задължителност на отделните отрасли в движението на стоките в народното стопанство.

4. Не бе упражняван системен контрол за обезпечеността на банковите заеми, за да се следи, дали банковите средства са използвани от предприятията за натрупването на запаси от ония стокосво-материални ценности, за които са разрешени. Банката не провеждаше също системен контрол върху обезпечеността на банковите заеми, поради което не е осигурена целевото използване на съдите.

5. Не бе организиран и проведен последуц контрол върху разходване фонда на работната заплата. През отчетната година Банката не е имала никаква отчетност върху разходването на фонда на работната заплата, а отчетността установени към края на годината, не бе достатъчна, за да се установи относителния преразход или икономия на фонда на работната заплата в съответствие с изпълнението на производствено-финансовите и търговско-финансовите планове на предприятията.

6. Въз връзка с приложението на наредбата за плащанията, Банката не можа да наложи спазването на сроковете за документооборота; тя не пуна в обращение лимитираните транспортни чекови книжки, което затрудняваше плащанията на транспортните предприятия.

7. Друга съществена слабост в работата на Банката през отчетната година е тая, че тя не организира навременно и цялостна отчетност върху изпълнението на кредитния план и обезпечеността на банковите заеми; тя не извършваше достатъчен анализ и на ония сведения, с които разполагаше.

8. С извършените социалистически преобразувания у нас и проведените през 1950 г. нови банкови мероприятия за

укрепване ролята на Българската народна банка, като централизиран банков институт, съществуващието на популарните банки и банковите представителства се яви като спънка за осъществяването на тези задачи.

Изтъкнатите недостатъци във от Банката и в нейната работа, не позволиха да се изпълнят напълно указанията на др. Вълко Червенков.

За практическото осъществяване на тия указания бе необходимо:

а/ да се нормират оборотните средства на предприятията, като в производствено-финансовите и търговско-финансовите им планове се определят необходимите текущи и сезонни запаси за провеждане на тяхната дейност;

б/ да се укрепи договорното начало, като се задължи предприятията да сключват помежду си договори за снабдяването и пламента, чрез които да се осигури изпълнението на техните производствени програми;

в/ да се спуснат съвременно производствено-финансовите и търговско-финансовите планове и

г/ да се преустрои банковата система, като Българската народна банка се оформи като централен банков институт за краткосрочно кредитиране на стопанството и извършване на разчетите, като общодържавен апарат за контрол и отчетност в цялото производство и разпределението на продуктите.

За тази цел, по указание на Правителството, Банката пристъпи през 1950 г. към подготвяне преустройството на банковата система и разработване новите форми на социалистическото кредитиране на страната. За осъществяването на тази задача, при Управлението на банката се създадоха специални комисиони, които проучиха богатия опит на Госбанк в СССР и подработиха въпросите свързани с преустройството на банковата система и въвеждането на новите форми на кредитиране. Така, подработеният материал беше даден за обсъждане в отрасловите дирекции при Управлението на банката, след което той беше детелно прегледан, като се използваха извънредно ценните пряки указания на съветския специалист др. Кузнецов.

Във връзка с новите форми, които се установиха от Правителството и ЦК на ВКП, за изучаване на съветския опит и

осигуряване успешното подготвяне и провеждане преустройството на банковата система и новите форми на кредитиране, трябваше да се вземат необходимите мерки за преквалификация на банковите служители. Още в началото на 1950 г. бе закупена съветска литература и бяха преведени отделни глави от банковата книжка, които се изпратиха на банковите директори и инспекторите по кредити за изучаване.

Задачи на
Б. и. Банки
през 1951
година

Във връзка с преустройството на банковата система и въвеждането на социалистическите форми на краткосрочно кредитиране, по указание на Правителството през 1951 г. пред Българската народна банка се поставят следните задачи:

1. Да се преустрои банковата система, като:

- а/ популярните банки се превърнат в клонове на Българската народна банка;
- б/ да се закрийт банковите представителства, съществуващието на които е вече безпредметно;
- в/ Българската народна банка да се оформи като единна държавна банка за краткосрочно кредитиране на народното стопанство, като разчетен и емисионен център и държавен апарат за провеждане контрол чрез лева за внедряване стопанската самоиздръжка на предприятията;
- г/ да се преобразува Пощенката спестовна каса в Държавна спестовна каса, като главен влогонабирателен институт в страната.

2. Да се създадат и приложат нови социалистически форми на кредитиране в държавните и кооперативни предприятия, като се въведат отделни видове заеми в зависимост от способностите на отделните предприятия. Оформяването на заемите, според техния характер да се извършва по обикновена заемна сметка и специална заемна сметка, за да се осигури плановете и целево използване на собствените и заемните оборотни средства от предприятията. За практическото осъществяване на новия начин на кредитиране, да се изготвят и изпратят на банковите клонове подробни инструкции.

3. Индивидуалното кредитиране да се извършва на производствения принцип и да се използва като средство за ликвидиране на капиталистическите остатъци.

4. Да се подобри кредитното планиране, което да об-

хване всички нови видове заеми, като се използва съветския опит.

5. Да се организира и проведе действителен банков контрол върху дейността на предприятията за укрепване на стопанската самоиздръжка и осигуряване ритмичното изпълнение и при изпълнение на производствено-финансовите и търговско-финансовите планове.

6. Да се организира и проведе контрол върху разходите на фонда за работната заплата чрез упражняване:

а/ предварителен контрол за регулиране общия обем на паричните средства, отпускани за изплащане на начислените заплати;

б/ последующ периодичен контрол върху фактическото изплащане на труда и установяване действителния преразход или икономия на фонда за работната заплата в съответствие с изпълнението на производствено-финансовите планове и

в/ въздействие върху предприятията и висшеестоящите организации да вземат мерки за недопускане преразход на фонда за работната заплата.

7. Да организира изпълнението на приходната част на републиканския бюджет и приходната и разходната част на бюджета на народните съвети.

8. Да се подобри отчетността на Банката по:

а/ изпълнението на кредитния план, за да се осигури банковия контрол върху правилното използване на опуснатите кредитни лимити, целевото използване на банковите средства и обезпечеността на банковите заеми;

б/ изпълнението на касовия план, за да се обезпечи централен контрол върху движението на наличните пари в народното стопанство и за да може да се води борба за общото и постоещи параграфи изпълнение на касовия план в национален мащаб и по банков клонове;

в/ разходването на фонда за работната заплата, като се осигури систематично наблюдение върху относителните икономии и преразходи на изплатените работни заплати при отделните отрасли на стопанството;

г/ извършване на изследвания върху финансовото състояние на отделните кредитирани отрасли и техните нужди от

Банков кредит и

д/ разчетните операци на Банката, за да се осигури систематическо наблюдение върху задължността помежду отделните отрасли на народното стопанство и движението на производството и разпределението на продуктите.

9. Да се преквалифицират старите банкови кадри и да се създадат нови, за да може Банката да се справи успешно с мероприятията, наредени от Партията и Правителството. За тази цел да се проведат курсове в Централното управление на банката и в нейните клонове, за запознаване на всички служители със задачите на Банката и новите форми на кредитиране, държавните и кооперативни предприятия.

ДЕЙНОСТ НА БЪЛГАРСКАТА ЦАРОВНА БАНКА

Промена в
структур-
ното ус-
тройство
на Б.Н.
Банка

През отчетната година се извършиха промени в структурното устройство на Централното управление на банката. Въз основа на ведомствено-отрасловият принцип се създадоха следните кредитни дирекции: Търговски кредит, Промислен кредит, Земедоложи кредит, Кооперативен кредит и Дирекция популярни банки и други кооперации с кредитно дейност. Чрез извършването на новите дирекции се създаде необходимия апарат за провеждане действителен контрол чрез лева върху изпълнението на отрасловите производствено-финансови и търговско-финансови планове. Същевременно се създадоха: Планово-икономическа дирекция, която има за задача да проучва финансовото положение на кредитираните отрасли в народното стопанство, да организира и извършва цялата статистическа отчетност на Банката, да изготвя кредитните и касовите планове на Банката и да съгласува дейностите на отделните дирекции; Ревизионна дирекция, която има за задача да провежда контрола върху банковите клонове и Дирекция за изпълнение на държавния бюджет. По този начин се подобри организацията в Централното управление на Банката, за да може по-добре те да изпълнява своите ръководни и контролни функции.

В устройството на банковата мрежа не се извършиха съществени промени през отчетната година. Броят на банковите клонове бе намален от 127 на 121, като се закриха клоновете: Бургас-2, Сталин-2, Плевдив-2, Русе-2, София-1, София-3 и Со-

фили-6. В провинциалните градове останали да съществуват само по един банков клон, а в София - 4 клона. Бившият Софийски централен клон № 1 премина към Централното управление на Банката, като се създадеха 5 оперативни сектора към Дирекция главно счетоводство.

Развитие на влоговете и краткосрочните кредити в страната

Развитието на влоговете и краткосрочните кредити в народното стопанство през 1950 г., в сравнение с 1949 г., без тия на Българската инвестиционна банка, бе следното:

	1.1.1950 г.		31.XII.1950 г.		Промена	
	милиарди лева	%	милиарди лева	%	милиарди лева	%
А. ВЛОГОВЕ						
Бълг. народна банка	68.8	49.3	79.5	52.7	+ 10.7	+ 15.6
Банкови представит.	23.8	15.9	21.9	14.5	- 0.4	- 1.6
Популярни банки	22.8	15.9	22.0	14.5	- 0.2	- 0.9
Пощенска спец. каса	26.8	18.9	27.7	18.3	+ 1.4	+ 5.2
Всичко	139.6	100.0	151.1	100.0	+ 11.5	+ 8.2
Б. КРЕДИТИ						
Бълг. народна банка	128.6	56.8	137.2	91.8	+ 88.6	+ 45.6
Банкови представит.	11.2	7.6	8.0	3.9	- 3.2	- 20.8
Популярни банки	8.4	5.6	8.7	4.3	+ 0.5	+ 3.6
Всичко	148.2	100.0	203.9	100.0	+ 55.7	+ 37.5

Влоговете показват увеличение от 11.5 милиарда лева, или с 8.2 на сто, в сравнение с размера им в края на 1949 година. Увеличението е най-голямо при Българската народна банка, където възлиза на 10.7 милиарда лева, или с 15.6 на сто. Влоговете при Пощенската специална каса се нарастнали с 1.4 милиарда лева, или 5.2 на сто, а тези при популярните банки се намалели с 0.2 милиарда лева, или 0.9 на сто. При банковите представителства влоговете се намалели с 0.4 милиарда лева, или с 1.6 на сто.

Кредитите се увеличени в края на 1950 г. в сравнение с 1949 г. с 55.7 милиарда лева или 37.5 на сто. Увели-

чени са кредитите на Българската народна банка с 55.5 милиарда лева, или 45.6 на сто и на популярните банки с 0.3 милиарда лева, или 3.6 на сто, а кредитите на банковите представителства са намаляли с 3.2 милиарда лева, или 25.5 на сто.

Несъответствието между общата сума на влоговете и кредитните плащания продължава да се увеличава и през отчетната година. Докато сумата на влоговете в началото на годината представлява 84.2 на сто от сумата на кредитите, в края на 1950 година опада на 74.1 на сто. Несъответствието между влоговете и плащанията се покрива главно с авансите на държавното съкровище и задълженията към чужбина, предимно към СССР.

Развитие на безналичните разчети през отчетната година, в сравнение с 1949 г., се вижда от следната таблица:

	1949 г.	1950 г.	Увеличение	% на увели-
	млн лев	млн лев		чението
I тримесечие	69,174	116,918	47,744	69.0
II "	83,838	168,828	84,990	101.4
III "	110,821	291,483	180,662	163.0
IV "	125,228	308,206	182,978	146.1
Средно годишно	✓ 97,265	✓ 221,359	124,094	127.6

Обемът на безналичните разчети в народното стопанство през 1950 г. показва постоянно увеличение. Особено чувствително е това увеличение през III-то тримесечие, когато влезе в сила наредбата за плащанията - от 101.4 на сто увеличението нараства на 163 на сто, спрямо съответният период на предшестващата година.

Средногодишният размер на безналичните разчети през 1950 г. е нарастнал със 127.6 на сто, в сравнение с 1949 г. Това показва, че Българската народна банка се е утвърдила като разчетен център на народното стопанство.

Движението на влоговете при Българската народна банка през отчетната година, в сравнение с 1949 г., се вижда от следната таблица:

**Безналични
разчети в
народното
стопанство**

**Влогове при
Б.Н. Банка**

БНБ
Научно-изследователска
и библиотечна
преписка

BNB
Scientific and Library
correspondence

215- 2 / 1075

Видове влогове	1.1.1950 г.		31.XII.1950 г.		Промени	
	миллиарди лева	%	миллиарди лева	%	миллиарди лева	%
I. <u>ИНДИВИД. СПЕСТОВНОСТ</u>						
Спестовни влогове	1.4	2.03	1.3	1.64	- 0.1	- 7.1
Срочни влогове	0.5	0.73	0.4	0.50	- 0.1	-50.2
Детски влогове	1.0	1.45	1.1	1.38	+ 0.1	+10.0
Спестовни влогове	17.2	25.00	16.6	20.88	- 0.6	- 3.4
Работнически влогове	0.3	0.48	0.7	0.88	+ 0.4	+233
Ученически влогове	-	-	0.1	0.13	+ 0.1	-
Всичко	20.4	29.64	20.2	25.41	- 0.2	- 0.9
II. <u>Спестовна по разчетни сметки на държавни и коопер. предприятия, на предприятията на народни съвети и текущи сметки на ТКЗС</u>	19.3	28.05	26.9	33.84	+ 7.6	+39.4
III. <u>Спестовна на частни предприятия - текущи сметки</u>	4.7	6.83	3.3	14.15	- 1.4	-50.0
IV. <u>Спестовна на учредения - текущи сметки на народни съвети и на учредения</u>	16.8	27.33	21.2	26.67	+ 2.4	+12.6
V. <u>Сметки на организационни и профсъюзни</u>	1.8	2.62	1.9	2.39	+ 0.1	+ 5.5
VI. <u>Амортизационни отчисления</u>	2.9	4.22	3.3	6.67	+ 2.4	+67.2
VII. <u>Вноски за гарици</u>	0.9	1.31	0.7	0.87	- 0.2	-22.2
Всичко влогове	69.8	100.00	79.5	100.00	+10.7	+15.6

Намаляването на индивидуалната спестовност от 0.2 милиарда лева е в действителност 0.6 милиарда лева, ако се вземат предвид и начислените лихви за 1950 г. от около 0.6 милиарда лева.

Докато новите форми на спестяване, като работнически, ученически и детски влогове отбелязват общо увеличение от 0.6 милиарда лева, останалите влогове през 1950 г. показват намаляване с 0.6 милиарда лева.

Намаляването на влоговете през отчетната година се дължи на следните по-важни причини:

1. Значителен брой спестители са теглили от влоговете си за строеж на жилища.

2. Масовото излизане на селското население в ТКЗО, предизвика теглене на влогове за доплащане на инвентарни износи.

3. Изселващите се турци ликвидират имотите си и натегнали влоговете си, като използваха получените средства за покупка на облекло, домашни вещи и др., които могат да изнесат при изселването си; българското население тегли от своя страна влогове за покупка на турски имоти.

4. Бившите търговци, индустриалци, рентьери и др. теглили от влоговете си за покриване на различни разходи.

Разпределението на индивидуалните влогове според социалния състав на вложителите към края на 31.XII.1950 г. се вижда от следната таблица:

	Вложители		Влогове		Среден размер на влоговете л е в а
	брой	%	в мили- они лв.	%	
Работници	153,389	21.3	1,323	6.3	8,652
Чиниевци	146,108	20.3	2,604	12.5	17,822
Земеделци	191,279	26.6	6,269	30.1	32,774
Земалъци	22,812	3.2	1,033	4.9	45,233
Свободни проф.	15,023	2.1	1,202	5.8	80,010
Търговци	9,276	1.4	804	3.9	80,593
Домашнии	95,931	13.3	4,025	19.3	41,957
Други	85,460	11.8	3,579	17.2	41,679
Всичко	719,978	100	20,839	100	29,943

В общата сума на влоговете, посочена в горната таблица се виждат и сумите по сметка "местни левя", от 0,6 милиарда левя, разпределени по социален състав на вложителите

По брой на вложителите и сума на влоговете, най-голям дял заемат земеделците - 26.6 на сто от общия брой на всички вложители и 30.1 на сто от сумата на всички влогове. Най-голям среден размер на влоговете - 80,593 левя имат търговците, следвани от свободните професии - 80,010 левя, най-малък среден размер на влоговете от 8,652 левя имат работни-

ците.

Общият брой на вложителите в края на 1949 г. е бил 520,500, а в края на 1950 г. - 719,978, или увеличението на вложителите е със 199,478 броя, което дава 38.3 на сто.

По размер, влоговете се разпределят към 31.XII.1950 година, както следва:

Размер на влоговете	Вложители		Влогове	
	брой	%	милиони лева	%
от 5,001 до 5,000 лв.	390,808	54.2	1,122	5.4
" 5,001 " 10,000 "	82,216	11.4	405	2.9
" 10,001 " 20,000 "	64,913	9.0	934	4.5
" 20,001 " 30,000 "	79,145	11.0	2,528	12.2
" 30,001 " 50,000 "	51,896	7.2	3,669	17.6
" 50,001 " 100,000 "	47,853	6.7	8,966	43.0
" над 100,000 "	3,643	0.5	3,005	14.4
Всичко	719,978	100.0	20,899	100.0

Броят на вложителите, които притежават влогове с размер до 5,000 лева, към 31.XII.1950 г. заемат 54.2 на сто от общия брой на вложителите и само 5.4 на сто от сумата на влоговете. Вложителите с размер на влогове от 100,001 до 500,000 лева представляват 6.7 на сто от броя на вложителите и 43 на сто от общата сума на влоговете. Влоговете над 500,000 лева заемат само 0.5 на сто от общия брой на вложителите, а имат 14.4 на сто от общата сума на влоговете.

Средствата по разчетните сметки на държавните, кооперативните и на народните съвети предприятия и текущите сметки на ТКЗС, показват през 1950 г. увеличение със 7.6 милиарда лева, или 39.4 на сто в сравнение с размера им към 31.XII.1949 г. Разпределението на тези средства по министерства и ведомства е било, както следва:

Министерства и ведомства	Остатък по разп. в тек. с/ки към 1. I. 1950 г.	Остатък по разп. в тек. с/ки към 31. XII. 1950 г.	Промена	
			+ увеличение	- намаление
	м и л и о н и л е в е		%	
1. Министерски съвет	-	1,324	+ 1,324	-
2. М-во на промишлеността	3,627	6,022	+ 2,395	+ 66.2
3. " " земеделието	38	398	+ 360	+947.4
4. " " горите	128	919	+ 792	+618.0
5. " " електрификацията	424	700	+ 276	+ 65.1
6. " " външната търговия	5,038	2,368	- 2,670	- 53.0
7. " " вътрешните работи	19	70	+ 51	+268.4
8. " " транспорта	3,230	1,680	- 1,550	- 41.8
9. " " народното здраве	200	378	+ 178	+ 89.0
10. " " вътрешната търговия	4,329	4,956	+ 627	+ 14.5
11. " " просветата	10	2	- 8	- 20.0
12. М-тот за физик. и спорт	-	13	+ 13	-
13. К.Н.В.К.	172	48	- 124	- 72.1
14. М-во комун. стоп. и благ.	6	2	- 4	- 66.7
15. Народни съвети	426	897	+ 471	+110.6
16. Кооперация	841	3,977	+ 3,136	+372.9
17. Предприятията към разни ве- домства и учреждения	458	1,657	+ 1,199	+261.8
18. Т.К.З.С.	319	1,285	+ 916	+287.2
Всичко	19,265	26,546	+ 7,581	+ 39.4

Най-голямо абсолютно увеличение от 3,136 милиона лева показват средствата по сметките на кооперациите, следвани от тях по разчетните сметки на предприятията под ведомството на Министерството на промишлеността - 2,395 милиона лева, Министерският съвет - 1,324 милиона лева и други.

Намаление показват средствата по разчетните сметки на предприятията под ведомството на Министерството на външна търговия с 2,670 милиона лева, предприятията под ведомството на Министерството на транспорта - 1,550 милиона лева и др.

Средствата по текущите сметки на частните предприятия показват намаление в края на 1950 г., в сравнение с размера им в края на 1949 г. с 1.4 милиарда лева, или 30 на сто, което е резултат на свиване тяхната дейност.

Средствата на учрежденията показват общо увеличение в края на отчетната година спрямо 1949 г. с 2.4 милиарда

лева, или 12,6 на сто. От тях средствата по текущите сметки на народните съвети са увеличени с 4,5 милиарда лева, главно поради бюджетни излишки, а средствата по текущите сметки на учрежденията са намалени с 2,1 милиарда лева.

Влоговете по "Сметки на организации и профсъюзи" показват увеличение с 0,1 милиарда лева, което се дължи на нарастване средствата на обществените организации по текущите сметки при Банката.

Амортизационните отчисления са се увеличили през 1950 г. с 2,4 милиарда лева, или 27,2 на сто, в сравнение с размера им в края на 1949 г.

Кредитните плащания показват увеличение през отчетната година с 58,6 милиарда лева, или 45,6 на сто, докато увеличението им през 1949 г. е било с 28,5 милиарда лева, или 34,1 на сто.

Значителното увеличение на кредитите през отчетната година се дължи главно на следните причини:

а/ увеличаване обема на промишленото производство през 1950 г. с 23,3 на сто, спрямо 1949 г.;

б/ увеличаване обема на стокооборота с 16,3 на сто, спрямо 1949 г.;

в/ натрупване стоки в търговската мрежа, владение стирване на нови магазини и увеличаване количествата на стоките по високопродажни цени;

г/ замразяване на средства в натрупването на мъчно ликвидирани, дефектни и демодирани стоки;

д/ отклоняване на оборотни средства в дебиторни вземания, в инвентарни, в реализирани загуби и пр.

Развитие на кредитните плащания през 1950 г. в сравнение с 1949 г. се вижда от следната таблица:

Кредити
при Б.Н.
банка

Видове вливания	1.1.1950 г.		31.XII.1950 г.		Промена	
	милиарди лева	%	милиарди лева	%	милиарди лева	%
Търговски предпр.	59.0	45.9	90.8	48.5	+ 31.8	+ 53.9
Промислени предпр.	24.2	18.8	45.4	24.3	+ 21.2	+ 87.6
Селскостоп. предпр.	0.3	7.2	8.4	4.5	- 0.9	- 9.7
Занаятчийски предпр.	0.6	0.5	1.0	0.5	+ 0.4	+ 66.7
Транспортни предпр.	1.5	1.2	1.0	0.5	- 0.5	- 33.3
Всичко	94.6	73.6	146.6	76.3	+ 52.0	+ 55.0
С/ки в ликвидация	34.0	26.4	40.6	21.7	+ 6.6	- 19.4
А ВСИЧКО	128.6	100.0	187.2	100.0	+ 58.6	+ 45.6

Най-голямо абсолютно увеличение на кредитите в края на 1950 г. в сравнение с размера в края на 1949 г. има търговските предприятия с 31.8 милиарда лева. Увеличени са кредитите за търговската дейност главно на следните предприятия:

а/ "Текстилни влакна" с 1.7 милиарда лева; същото предприятие има отклонени оборотни средства към 30.IX.1950 година в дебиторни вземания и в инвестиции 1.1 милиарда лева

б/ "Земонаб" - увеличението на кредита е 0.9 милиарда лева, а към 30.IX.1950 г. има отклонени оборотни средства в инвестиции и дебиторни вземания общо 0.5 милиарда лева

в/ "Несоцентра" - 1.8 милиарда лева, а към 30.IX.1950 г. има отклонени оборотни средства в дебиторни вземания и задържани отски, като държавен резерв са 1.5 милиарда лева;

Увеличени са също кредитите на "Металимпорт" с 1. милиарда лева, на "Булгарпладекспорт" - 2.4 милиарда лева, Аптечно управление - 1.9 милиарда лева, "Нармаг" - 3.1 милиарда лева, Главна дирекция на храноснабдяването - 10.0 милиарда лева, Държавен спиртен монопол - 0.9 милиарда лева, "Облекло и обушки" - 2.8 милиарда лева, Управление на държавно снабдяване и държавен резерв - 3.0 милиарда лева и ДТН "Печатни произведения" - 1.3 милиарда лева.

Кредитите на предприятията за промишлената им дейност са увеличени в края на 1950 г., в сравнение с 1949 г. с 21.2 милиарда лева, или 87.6 на сто. Увеличени са кредитите

главно на следните предприятия:

а/ ДНО "Машиностроене" с 1.0 милиарда лева; следот предприятиа към 30.IX.1950 г. име отклонени оборотни средства в задържана готова продукция, в държавен резерв, в дебиторни вземания, в подотчетни лица и в известици, общо за 0.7 милиарда лева;

б/ ДНО "Химическа индустрия" - 0.6 милиарда лева, а към 30.IX.1950 г. име отклонени оборотни средства в задържана готова продукция, в държавен резерв, в дебиторни вземания, в подотчетни лица, в известици и загуби - общо за 0.5 милиарда лева;

в/ ДНО "Експром" - 0.7 милиарда лева, а към 30.IX.1950 г. име отклонени оборотни средства за посетения в приходната точка цели, общо за 0.8 милиарда лева;

г/ ДНО "Горска индустрия" - 0.9 милиарда лева, а към края на м. септември 1950 г. име отклонени оборотни средства общо за 0.8 милиарда лева.

Увеличени са също кредитите и на следните предприятия: "Металки" с 1.0 милиарда лева, "Консервна индустрия" - с 0.4 милиарда лева, "Въгливна индустрия" - с 0.6 милиарда лева, "Български държавен тютювен монопол" - с 7.2 милиарда лева, Главна дирекция на транспортно-сметното - 1.2 милиарда лева, "Държавен спиртен монопол" - 3.1 милиарда лева.

Кредитите на западчифските предприятия се увеличени през 1950 г. в сравнение с размера им в края на 1949 г. с 0.4 милиарда лева, или 46.7 на сто. Увеличението се дължи предимно на разширяване дейността на западчифските кооперации и създаването на нови такива.

Увеличението на сумата на вземите в ликвидация с дължи на прекъсване обездвижени сметки под гаранция на държавата - 1.9 милиарда лева, на вземане на ТКЗС - 2.6 милиарда лева и други в сметки в ликвидация. Кредитите на общоинтересните предприятия са намалени през отчетната година с 0.9 милиарда лева и на транспортните предприятия с 0.5 милиарда лева.

Обръщаемостта на кредитите на отделните отрасли по данни от банковият баланс през отчетната година е била в сравнение с 1949 г., както следва:

Видове кредити	Среден остатък	Кредитен оборот	Обращаемост в дни
	милиони лева		
<u>1950 г.</u>			
1. Търговски	82,655	353,902	77.5
2. Промислен	34,225	112,497	109.5
3. Селско-стопански	11,075	38,745	138.7
4. Транспортни	1,495	2,127	253.0
5. Занаятчийски	875	1,820	173.7
Всичко	130,325	529,091	88.7
<u>1949 г.</u>			
Общо кредити	75,208	334,585	84.2

Обращаемостта на кредитите е значително влошена, като от 84.2 дни през 1949 г., достига 88.7 дни през отчетната година. Забавянето на обращаемостта се дължи главно на увеличаване на кредитите, вследствие нарастване обема на промишленото производство и стокооборота, а също и поради натрупване на готови изделия и стоки в предприятията.

Освен това, през 1950 г. се измени реда за отчитането на заемните сметки, като вместо текущите заемни сметки, по които се оформяваха заемите в повечето случаи през 1949 г., през 1950 г. разрешените заеми се отнасяха в равнище на разчетните сметки. Въведените през 1950 г. лихви заеми за допълване нормативите на оборотните средства, оставаха като постоянни кредити със срок една година. Всичко това се е отразило за намаляване обращаемостта на кредитите през отчетната година, в сравнение с 1949 г.

Обращаемостта на средствата по разчетните сметки на предприятията от различните отрасли, по данни от Банковият баланс е била, както следва:

Разчетни сметки по отрасли	Среден остатък	Дебитен оборот	Обращаемост в дни
	милиони лева		
<u>1950 г.</u>			
1. Търговски	12,513	706,504	6.4
2. Промислен	9,808	238,925	13.9
3. Селско-стопански	2,004	40,462	17.8
4. Занаятчиески	147	4,558	11.6
5. Транспортни	1,876	2,512	269.2
Всичко	26,348	1,006,961	9.4
<u>1949 г.</u>			
Обще разчетни сметки	18,823	383,302	20.3

Както се вижда от таблицата, обращаемостта на средствата по разчетните сметки е увеличена от 20.3 дни на 9.4 дни, или с 10.9 дни. Това увеличение на обращаемостта е резултат на новите форми на разчети, които Банката въведе през отчетната година.

Средната претеглена обращаемост на средствата по заемните и разчетните сметки на предприятията взети заедно е вложена, като от 31.5 дни през 1949 г. е намалена на 76.4 дни през 1950 г. Това се дължи на причините, които по-късно ще увеличават на отделните видове кредити: увеличаване на обема на промишлената продукция и стокооборота, натрупване на готови продукция и стоки и пр.

Разпределението на кредитите по ведомствата е, както следва:

	1. I. 1950 г.	31. XII. 1950	Промена	
	милиони лева	милиони лева	милиони лева	%
1. М-во на промишлен.	16,564.4	23,340.0	+ 6,775.6	+ 40.9
2. " " земеделието	9,330.8	9,491.3	+ 160.5	+ 1.7
3. " " горите	2,081.0	3,059.5	+ 978.5	+ 47.0
4. " " електрификац.	1,875.0	2,228.6	+ 353.6	+ 18.8
5. " " външна търг.	14,990.2	20,798.7	+ 5,808.5	+ 38.7
6. " " вътрешн.רב.	14.6	28.7	+ 14.1	+ 96.6
7. " " вътрешн.търг.	14,126.9	36,763.9	+22,637.0	+ 162.0
8. " " транспорта	1,649.2	1,305.0	- 344.2	- 20.9
9. " " народно здрав.	1,574.2	2,553.7	+ 979.5	+ 62.0
10. " " нар.отбрана	35.6	39.4	+ 3.8	+ 10.7
11. " " нар.просвета	170.1	2.7	- 167.4	- 98.4
12. К-тет за физк.и спорт	75.7	100.0	+ 24.3	+ 32.1
13. К.Н.З.К.	418.9	15.9	- 403.0	- 96.2
14. М-во комунал.стоп. и благоустройството	3.7	8.7	+ 5.0	+ 135.1
15. Предпр.на нар.съвети	1,968.6	2,335.9	+ 367.3	+ 18.7
16. Предпр.на кооперации	26,356.2	36,474.2	+10,118.0	+ 38.4
17. Т.Н.З.С.	2,335.3	1,585.4	- 749.9	- 32.1
18. Предприятията към раз- ни ведом.и организа.	305.1	584.4	+ 279.3	+ 91.5
19. Предприятията на М.С.	-	5,266.7	+ 5,266.7	-
Всичко	94,599.5	146,582.7	+51,983.2	+ 54.9

Почти половината от увеличението на кредитният пласмент през 1950 г. е погълната от предприятията на Министерството на вътрешната търговия - 22,637 милиона лева, или 162 на сто, в сравнение с размера им през 1949 г. Увеличението на кредитите на предприятията на кооперациите с 10,118 милиона лева, или 32.3 на сто, в сравнение с размера им в края на 1949 година. Значително е увеличението на кредитите през 1950 г., в сравнение с 1949 г., на предприятията под ведомството на Министерството на промишлеността с 6,775.0 милиона лева, или 40.9 на сто, на външната търговия - 5,808.5 милиона лева, или 33.7 на сто, предприятията на Министерския съвет - 5,266.7 милиона лева и пр.

През отчетната година намаляване на кредитите спрямо 1949 г. имат предприятията под ведомството на Министерството на транспорта с 344.2 милиона, или 20.9 на сто, на Народната просвета със 167.4 милиона лева, или 98.4 на

ото, КНИК - 403 милиона лева, или 96.3 на сто и ТКЗС - 1,733.9 милиона лева, или 52.5 на сто.

Намалението на кредитите на предприятията от ведомството на Комитета за наука, изкуство и култура се дължи на прехвърлянето към Министерския съвет на Главната дирекция на издателствата и полиграфическата промишленост, Главната дирекция на Радиоразпръскването и Българската кинематография.

Намалението на кредитите на ТКЗС се дължи на това, че през отчетната година били прехвърлени към ликвидационни 2.8 милиарда лева, от които 700 милиона лева представляват земежи за кахранване, отпуснати под гаранция на държавата през 1949 година. Като се вземат предвид тия прехвърления, кредитите на ТКЗС фактически са увеличени през годината с 1.1 милиарда лева.

Развитието на индивидуалните земежи през отчетната година, в сравнение с 1949 г. по големина на кредитираните стопанства и по размер на заемите е следното:

Големината на кредитираните стопанства			31.XII.1949 г.		31.XII.1950 г.		Промяна	
			милиони лева	%	милиони лева	%	милиони лева	%
от	21 дек.	до 20 дек.	619.9	87.0	289.9	29.9	-330.0	- 53.2
"	51 "	" 50 "	545.7	32.6	309.1	31.9	-236.6	- 43.4
"	101 "	" 100 "	301.0	19.0	206.2	21.3	- 94.8	- 31.5
"	101 "	" 200 "	175.3	10.5	130.5	13.5	- 44.8	- 25.5
		над 200 "	32.0	1.9	33.2	3.4	+ 1.2	+ 3.7
Всичко			1673.9	100.0	968.9	100.0	-705.0	- 42.1

Индивидуалните земежи са намалени през отчетната година със 705 милиона лева, или 42.1 на сто, в сравнение с размера им в края на 1949 г. Най-голямо абсолютна намаление от 330 милиона лева, или 53.2 на сто показват заемите на стопани, които притежават до 20 декара земя и тези от 21 до 50 декара - 236.6 милиона лева, или 43.4 на сто. Увеличение показват само заемите на стопани, притежаващи над 200 декара земя с 1.2 милиона лева, или 3.7 на сто. Това увеличение се дължи на начислените лихви за 1950 г.

Разпределението на заемите на индивидуалните селски стопанства през 1950 г., в сравнение с 1949 г., се вижда от следната таблица:

Целево предназначение на заемите	31.XII.1949 г.		31.XII.1950 г.		Промени	
	милиони лева	%	милиони лева	%	милиони лева	%
За инвестиции	704.2	42.1	439.3	43.3	- 264.9	- 37.6
За производство	383.9	22.9	178.2	18.4	- 205.7	- 53.6
За консумация	585.8	35.0	351.4	36.3	- 234.4	- 40.0
Всичко	1673.9	100.0	968.9	100.0	- 705.0	- 42.1

Най-значително е намаляването на кредитите за производствени цели с 205.7 милиона лева, или 53.6 на сто и за консумативни цели - 234.4 милиона лева, или 40 на сто. Намаляването се дължи на преминаване на частните стопани в трудовокооперативните земеделски стопанства и свързаното на кредитите за консумативни цели.

Трудностите, слабостите и постиженията в кредитната дейност на Банката за селите, които бяха посочени в началото на отчета във връзка с приложението на новите банков мероприятия.

За отстраняване на слабостите в предприятията, Банката е проучвала причините, които предизвикват отклонения при изпълнението на техните производствено-финансови и търгово-финансови планове. Тя се е стремела да въздейства чрез кредита за отстраняване затрудненията на предприятията при изпълнението на тяхната дейност. Цялостен ефективен контрол върху дейността на предприятията, обаче, тя не е могла да осъществи.

Съществена слабост при провеждането на кредитната дейност беше приложението на несоциалистически методи за планово кредитиране на социалистическите предприятия и недоотъчното уловяване на начините на кредитирането и задачите на инспекторите по кредита. Предпоставки за отстраняването

Пречки,
слабости
и пости-
жения в
кредитна-
та дей-
ност на
Б.Н.Банка

на тия слабости се създават с постановление на Министерския съвет и ЦК на ВКП за преустройството на банковата система и въвеждането на нови начини за кредитиране на социално-икономическите предприятия.

Девизно
положение

Развитията на девизното положение на Банката през 1950 г. се вижда от следната таблица за вземанията и задълженията към чужбина:

	31.XII.1949 г.		31.XII.1950 г.		Промена	
	хиляди рубли	милиони лева	хиляди рубли	милиони лева	хиляди рубли	милиони лева
I. Вземания на Б.Н.Банка						
1. Клирингови девизи	14862.1	1061.6	32349.1	2310.7	+17487.0	+ 1249.1
2. Девизи за вътреш.плащ. ...	631.4	45.1	543.2	38.3	- 88.2	- 6.3
3. Други ватули /я шв.фр./	7247.6	517.7	3067.3	219.1	- 4180.3	- 298.6
4. Блокирани девизи	10709.3	765.0	10912.0	779.5	+ 203.0	+ 14.5
5. Чуждестр.банкоти	233.0	17.0	1233.0	92.0	+ 1000.0	+ 75.0
Всичко	33633.9	2406.4	43160.4	3440.1	+14471.5	+ 1033.7
II. Задължения на Б.Н.Банка						
1. Клирингови девизи	226035.0	16445.5	361690.7	27763.0	+155635.7	+11322.5
2. Девизи за вътрешни плащания ...	11370.3	827.2	3110.7	226.3	- 8259.6	- 600.9
3. Други ватули	-	-	15.1	1.1	+ 15.1	+ 1.1
Всичко	237425.3	17272.7	364816.5	27990.4	+147391.0	+10722.7
III. Превияване на задълженията над вземанията						
	203736.6	14866.3	336656.1	24555.3	+132919.5	+ 9689.0

От таблицата се вижда, че задълженията към чужбина са нарастнали от 14,866.3 милиона лева в края на 1949 г., на 24,535.8 милиона лева към 31.XII.1950 г. Превишенията на задълженията над вземанията е 5,669 милиона лева към края на 1950 г. в сравнение с размера им в края на 1949 г. се дължи главно на това, че през изтеклата година е извършен по-голям внос на стока от чужбина, отколкото износ, предимно от СССР, Чехословакия и Унгария, като са използвани и отпуснатите от тези страни кредити.

Търговски и
платежни
спогодби

През изтеклата година се сключиха нови спогодби с всички европейски народодемократични страни, а именно: СССР, Чехословакия, Унгария, Полша, Румъния, Демократична република Германия и Албания. Освен с тях, бе сключена нова спогодба с Египет, с която страна България не бе установила дотогава договори търговски отношения.

С Австрия и Западната зона на Германия бяха подновени само контрагентните листи, без да се внасят съществени изменения в условията на съществуващите спогодби.

Спогодбите на с Франция, Аржентина, Швеция, Финландия, Италия, Белгия, Дания и Холандия продължиха да се прилагат с изключително съгласие на договорещите страни, макар срока им да бе изтекъл.

С огледания остава в сила спогодбата за финансови плащания, тъй като спогодбата за стокните плащания не тече, без да бъде продължена.

Към края на 1950 г. бяха започнати преговори чрез Министерството на външните работи за уреждане на старите вземания и задължения към Египет.

Положението на блокираните български авоари в чужбина, главната част на които е в САЩ, не се подобри през 1950 г. Въследствие враждебното отношение на капиталистическия лагер към страните с народна демокрация, в това число и спрямо нашата страна, не можеше да бъдат предприети постъпки за уреждане на тези блокирани авоари. Уреждането им се свързва с претенциите на САЩ по договора за мир с България.

Във връзка с извършеното в САЩ към 15.XI.1950 г. ново преброяване на блокираните авоари, бяхме уведомени от кореспондентите на Креди свис - Цюрих, че имало спасеност ти

банкови вноски да бъдат взети. За предотвратяването на тази опасност, след сключване дипломатическите отношения със САЩ, Банката извърши редица бирменни операции, за да запази долларните вноски от блокиране.

Девизни курсове

Българската народна банка през отчетната година е определяла девизните курсове на базата на официалната цена на златото у нас и в чужбина.

Курсът на рублата, изчислен при база 0.222166 гр на чисто злато = 1 рубла, е определен на 71,538 лева.

Тъй като напоследък Полша изравни златото с рублата, Банката обяви курс на златото 71.43 лева "купува" и 72.75 лева "продава" за 1 злато.

Плащанията ни с всички демократични страни, с включение на Чехословакия, се извършват с рубли. Възприемането на рублата като обща сметководна монетна единица се дължи на пълното затвърдяване на монетата на СССР, вследствие безспорните успехи на социалистическото стопанство в тази страна.

Девизни контроли

През 1950 г. Банката със съдействието на народните милиции е следила за изпълнението на девизните разпоредения. За констатираните нарушения се съставиха 512 акта на сума 19.8 милиона лева, срещу 911 акта на сума 21.1 милиона лева през 1949 г.

Средните курсове, по които са били сключвани незаконни сделки в злато и чужда валута през последните три години, са следните:

	1948 г.	1949 г.	1950 г.
1 зл. испански	17,000	13,000	11,000
1 зл. турска лира	19,000	15,000	13,000
1 зл. англ. лира	21,000	16,000	14,000
1 д. долар-банкнота	1,300	1,100	1,000
1 шв. франк "	360	300	300

От движението на тези курсове се вижда постепенната тенденция към спадане, която се дължи главно на все по-голямото укрепване на народното стопанство и изгражданост му на социалистически основи, както и на намаляване спекулата със злато и чужда валута, поради разгромяването на капиталистическите класа у нас.

Постиже-
ния, сла-
бости и
пречки в
девизната
дейност
на Банка-
та

През отчетната година от страна на Банката се полага грижа при плащанията към чужбина, да се осъществи пълно покритие на платежния със отковия баланс, като средствата по съответните клирингови сметки или плафони се използват само за извършен вече изиско, а не и за предплащане.

Постигнаха се известни успехи и по отношение уреждането чрез клиринговите спогодби на плащанията, за които Банката е трябвало по-рано да изразходва свободни девизи. Така, плащанията на за транзитни навла към Чехословакия, Унгария и Австрия могат вече да се извършват по съответните клирингови спогодби.

Банката подпомогна ДЗМ и презастрахователните дружества при продажбата на депозирани от тях в разни банки в капиталистическите страни чуждестранни ценни книжа на стойност около 120 милиона лева. Тези ценни книжа представлява заемана чужда валута, която сега се постави на разположение на държавата.

По-съществени слабости в девизната дейност на Банката са:

1. Още не са направени проверки на около 1500 преписки от кембиално естество.
2. Не са проверявани и редовно ликвидирани акредитиви, поради което не са одобрявани навреме разписките и комиссионите дължими на чуждестранните ни кореспонденти.
3. Поради забавяне на съответните нареждания от страна на вносните централи, не са вдигнати навреме направените от кореспондентите в чужбина резерви по изпълнени от тях плащания срещу непълни или нередовни документи.
4. Все още не е въведена пълнота при извършването на девизния контрол.
5. Недостатъчно е използван епито на Госбанк при извършването на някои девизни операции.

Развитието на влоговете и плащанията при банковите представителства при всеотранните кооперации през 1950 година, в сравнение с 1949 г., се вижда от следната таблица:

Влоговете и
кредити при
банковите
представи-
телства

	1.1.1950 г.		31.XII.1950 г.		Промена	
	миллиарди лева	%	миллиарди лева	%	миллиарди лева	%
I. Влогове						
Срочни влогове	0.1	0.45	0.1	0.46	-	2
Детски влогове	2.1	9.42	2.4	10.96	+ 0.3	+ 14.29
Работнич. влогове	0.1	0.45	0.3	1.37	+ 0.2	+ 200.00
Ученически влогове	-	-	0.1	0.46	+ 0.1	-
Спестовни влогове	17.6	78.92	18.6	75.80	- 1.0	- 5.69
Сред. на част. предпр.	1.7	7.62	1.3	5.93	- 0.4	- 23.53
Сред. на учреждения	0.7	3.14	1.1	5.02	+ 0.4	+ 57.14
Всичко	32.3	100.00	31.9	100.00	+ 0.4	- 1.79

II. Плащания

Заеми на ч. лица - селски стопани	10.5	94.65	7.4	92.80	- 3.2	- 30.19
Заеми на ч. лица - занаятчии	0.1	0.90	0.1	1.25	-	-
Заеми на ч. лица - предприятия	0.5	4.45	0.5	6.25	-	-
Всичко	11.2	100.00	8.0	100.00	- 3.2	- 28.57

Срочните, детските, работническите и ученическите влогове показват постоянно увеличение в сравнение с 1949 година, а спестовните влогове през 1950 г. са намалели с кръгло 1 милиард лева, в сравнение с размера им в края на 1949 г., или 5.69 на сто.

Заемите на частни лица - селски стопани се намали с 3.2 милиарда лева, или 30.19 на сто, в сравнение с 1949 г., поради ограничаване на индивидуалното кредитиране от второто полугодие на 1950 г.

Операции в Банката

През отчетната година Българската народна банка е завършила 8,121,578 операции, срещу 5,288,213 през 1949 г., или увеличението е с 2,833,362, което прави 35.4 на сто. Общата сума на банковите операции е пораснала от 8,213 на 11,132 милиарда лева, което дава увеличение с 2,919 милиарда лева, или 35.4 на сто.

Режийните разходи на Банката, преизпитани върху извършените операционни бележки, са намалени през 1950 г. в сравнение с 1949 г. с 37.8 на сто. Докато през 1949 г. с операционна бележка е струвало на Банката 290 лева, през 1950 г. тя струва 181 лева.

В броя и сумите на банковите операции не са включени операциите, които Банката е извършвала за сметка на Българска инвестиционна банка, във връзка с изпълнението на кореспондентската служба.

Кадри

Движението на кадрите през отчетната година, според предвидения брой на същите по бюджета и намеренията се на лице, се вижда от следната таблица:

	31.XII.1949 г.	31.XII.1950 г.	Промяна	
	Брой на служителите			%
I. По утвърдения бюджет				
При Централното упр.	895	782	- 113	- 12.6
" Банковите клонове	5,555	5,518	- 37	- 0.7
Всичко	6,450	6,300	- 150	- 2.3
II. Фактически наличен персонал				
При Централното упр.	582	1,201	+ 619	+106.3
" Банковите клонове	5,605	8,089	+ 2,484	+ 44.3
Всичко	6,187	9,290	+ 3,103	+ 50.2

Броят на служителите при Банката е намален по бюджета за 1950 г., в сравнение с бюджета за 1949 г. със 150 души, или 2.3 на сто. Фактическият брой на наличните служители на 31.XII.1950 г. е със 103 души, или 1.7 на сто повече от фактическият брой на служителите на 31.XII.1949 г. и с 10 души е по-малък от броя на служителите одобрен с данъта по бюджета на Банката за 1950 година.

Увеличението на кадрите през 1950 г. в сравнение с 1949 г. при Централното управление на банките е 819 души и намалението на същите при банковите клонове с 516 души се дължи на прехвърляне на служители от бившия Софийски централен клон № 1 към Централното управление, вследствие на завършените структурни промени в устройството на Банката.

Банковите работници успяха да се справят с увеличената банкова работа през отчетната година, благодарение на увеличаване работното време и разгаряне на социалистическото съревнование.

Бюджетни

разходи

Бюджетните разходи на Банката през 1950 г. възлизат на 1528.7 милиона лева, срещу 1644.2 милиона лева през 1949 г., което дава намаление с 115.5 милиона лева, или 7.03 на сто.

Разпределението на бюджетните разходи по одобрения бюджет и фактическото им разходване се вижда от следната таблица

	31.XII.1949	31.XII.1950	Промена	
	м и л и о н и		л е в а	
				%
I. УТВЪРЖЕНИ ПО БЮДЖЕТА				
Лични разходи	1,308.8	1,282.5	- 26.3	- 1.9
Веществени разходи	515.8	347.1	- 168.7	- 32.7
Други разходи	168.5	81.0	- 87.5	- 51.8
Всичко	1,993.1	1,710.6	- 282.5	- 14.2
II. НЕРАЗХОДВАНО				
Лични разходи	1,211.7	1,211.9	+ 0.2	+ 0.0
Веществени разходи	324.9	258.9	- 66.0	- 20.3
Други разходи	108.0	24.9	- 83.1	- 76.9
Всичко	1,644.6	1,528.7	- 115.9	- 7.0

От одобрените бюджетни разходи за 1950 г. в размер на 1660.6 милиона лева се разходват 1,528.7 милиона лева, като е реализирана икономия от 131.9 милиона лева, или 7.9 на сто.

От утвърдените лични разходи за същата година на сума 1252.5 милиона лева, са изразходвани 1234.9 милиона лева. Реализираните икономии от тези разходи възлизат на 47.6 милиона лева или 3.7 на сто.

Срещу предвидените по бюджета ведомствени разходи за 347.1 милиона лева са изразходвани 268.9 милиона лева, като реализираната икономия възлиза на 78.2 милиона лева, или 22.5 на сто.

Недвижими

имоти

На 1.1.1950 г. е имало недвижими имоти за 4,112,499,587
 През 1950 г. са придобити имоти за 82,604,580
 Всичко лева 4,195,104,167
 През 1950 г. са предадени на народните съвети, Бълг.инвест.банка и др., имоти за 1,215,738,967
 На 31.XII.1950 г. остваят имоти за лева 2,979,370,200

Загуби и печалби

През отчетната година Българската народна банка реализира печалба 4,371,658,052 лева, срещу 3,065,079,186 лева през 1949 г., или а повече 1,306,578,866 лева.

Реализираните печалби и загуби през отчетната година, в сравнение с предшестващата година се разпределят така:

	31.XII.1949 г.		31.XII.1950 г.	
	загуби	печалби	загуби	печалби
м и л и о н и л е в а				
Лични от вземн и ценни книжа	281.8	7,580.0	-	8,749.5
Други доходи	-	420.6	-	369.4
Курсова разлика и др. от девизни операции	2.6	556.7	-	181.9
Разни	199.0	166.0	509.8	856.2
Бюджетни разходи	1,534.6	-	1,466.1	-
Накабаване на осн.средства..	28.4	-	107.1	-
Лични на облигаци,вземн	5.3	-	-	-
Лични по влогове, разчетни и текущи сметки	8,310.5	-	4,104.7	-
Други разходи	236.0	-	297.3	-
Всичко	5,608.2	8,673.3	6,465.0	10,857.0
Печалба	3,065.1	-	4,372.0	-
А ВСИЧКО	8,673.3	8,673.3	10,857.0	10,857.0

Начислените лихви върху банковия плащмент предоставяват 30.8 на сто от реализираната бруто печалба през отчетната година, срещу 72.4 на сто през 1949 г. Курсовата разлика и другият дивиденди операции - 8.1 на сто, срещу 6.4 на сто в сравнение с предходната година. Реализираните бруто печалби от другите банки действително се незначителни.

Реализираните бруто загуби се разпределят по групи както следва: начислените лихви по влоговете вземат 41.6 на сто от общата сума на реализираните загуби през отчетната година, срещу 59 на сто през 1949 г., общите разходи предоставяват 22.4 на сто, срещу 27.5 на сто през 1949 г.

ДЕЙНОСТ НА ПОПУЛЯРНИТЕ БАНКИ

Броят на популярните банки в страната от 108 в края на 1949 г. намаля на 101 в края на 1950 г. Намалението се дължи на превръщането на популярните банки във Вилинград, Стражица и Бърбаново във всеотраслни кооперации и на сливането на популярните банки "Задруга" и Пловдивската популярна банка, гр. Пловдив.

Членският състав на действащите популярни банки в края на отчетната година възлиза на 356,036 срещу 351,806 членове в края на 1949 г., или увеличението на членовете е с 4,531. Членският състав на популярните банки в края на отчетната година се разпределя по следния начин: 332,244 или 96.9 на сто индивидуални членове и 2,792 или 1.1 на сто колективни членове.

Собствените средства и фондовете на популярните банки показват следните промени през отчетната година, в сравнение с 1949 година:

	31.XII.1949 г.		31.XII.1950 г.		Промени	
	милиони лева	%	милиони лева	%	милиони лева	%
Дялът капитал	1,974	49.9	1,827	45.3	- 147	- 7.55
Резервен фонд	1,555	39.3	1,507	37.4	- 48	- 3.19
Други фондове	429	10.8	697	17.3	+ 268	+ 62.50
Всичко	3,958	100.0	4,031	100.0	+ 73	+ 1.80

Брой на популярните банки

Членски състав

Собствени средства фондове

Намаляването на дяловия капитал е до 147 милиона лева през отчетната година се дължи на ликвидираното членство и изтегляне на дялов капитал за покриване задълженията на членове на популярните банки.

Намаляването на резервния фонд е 48 милиона лева произлиза от покриване на загуби, реализирани през миналата 1949 и настоящата 1950 г.

Поради преоценката на основните средства и немонети в тарифата на амортизационните норми, годишните амортизации през отчетната година е била значително по-голяма, откъдето произхожда и увеличението на другите фондове в размер на 268 милиона лева.

Развитие на влоговете при популярните банки през отчетната година, в сравнение с 1949 г., се вижда от следната таблица:

	1.I.1950 г.		31.XII.1950 г.		Промена	
	милиарди лева	%	милиарди лева	%	милиарди лева	%
I. Индивидуална смет.						
Срочни влогове	0.2	0.90	0.2	0.81	-	-
Депозитни влогове	2.0	9.01	2.0	9.09	-	-
Работнически влогове..	0.1	0.45	0.9	1.86	+ 0.8	+ 209.00
Спестовни влогове	12.7	57.21	12.7	57.73	-	-
Всичко	15.0	67.57	15.2	59.09	+ 0.2	+ 1.33
II. Средства на предпр. държ. и коопер. на народ. съвети						
Разчетни сметки	1.4	6.31	2.3	10.46	+ 0.9	+ 6.48
III. Сред. на част. предпр.						
Текущи сметки	2.7	12.16	1.7	7.73	- 1.0	- 37.04
IV. Средства на учреждения						
Текущи сметки на народни съвети и на учреждения	0.4	1.80	0.2	0.90	- 0.2	- 66.67
V. Сметки на организи- рани и профсъюзни						
Текущи сметки на профсъюзни и на общ. организа.	1.9	8.56	2.2	10.00	+ 0.3	+ 15.78
VI. Вноски за гаранции						
Всичко влогове	22.2	100.00	22.0	100.00	- 0.2	- 0.90

Общата сума на влоговете при популярните банки отбелязва намаление от 0.2 милиарда лева, като от 22.2 милиарда лева в края на 1948 г. спадат на 22.0 милиарда лева в края на четвъртата година. Най-значително е намалението на средствата по текущите сметки на частните предприятия с 1 милиард лева, на учрежденията - 0.2 милиарда лева; вноските за гаранция също са намалели с 0.4 милиарда лева.

Намалението на чуждите средства при популярните банки се компенсира от увеличението на средствата на държавните, кооперативните и на народните съвети предприятия, възлизащи на 0.9 милиарда лева и от увеличението на работническите влогове от 0.2 милиарда лева и на средствата по текущите сметки на обществените организации от 0.3 милиарда лева.

Разпределението на индивидуалната съестовност при популярните банки към 31.XII.1950 г., според социалния състав на вложителите, е следното:

	Вложители		Влогове	
	брой	%	млн. лева	%
Работници	129,633	22.9	1,748.4	11.4
Чинovníци	107,060	18.4	2,872.0	18.5
Земеделци	77,679	13.3	2,558.4	16.7
Занаятчии	43,185	8.3	1,558.6	10.1
Свободни професии	12,484	2.4	783.6	5.1
Търговци	12,096	2.3	773.2	5.0
Домакини	101,509	16.4	3,485.5	22.7
Други	92,133	16.0	1,877.8	13.5
Всички	532,839	100.0	15,157.0	100.0

От общата сума на индивидуалната съестовност най-голям процент заемат домакините - 22.7 на сто, следвани от земеделците - 16.7 на сто, чиновниците - 15.5 на сто, работниците - 11.4 на сто и пр. От общия брой на вложителите най-голям дял заемат работниците - 22.9 на сто, следвани от чиновниците - 18.4 на сто, домакини - 16.4 на сто, разни други професии - 16.0 на сто и пр.

Разпределението на индивидуалната съестовност по брой на вложителите и по размер на влоговете към 31.XII.1950 г. и била, както следва:

		Вложители		Сума	
		брой	%	млн. лева	%
	до 5000	309,542	53.1	759.2	4.9
от	5,001 "	72,428	12.4	514.9	3.3
"	10,001 "	58,878	10.1	848.4	5.6
"	20,001 "	64,917	11.1	2,088.4	13.6
"	50,001 "	39,326	6.8	2,795.4	18.2
"	100,001 "	35,113	6.1	6,614.3	43.1
	над 500000	2,165	0.4	1,536.4	11.4
Всичко		582,339	100.00	15157.0	100.0

Най-голям брой вложители - 53.1 на сто имат влогове с размер до 5,000 лева, които в сумата на влоговете участвуват само с 4.9 на сто. Вложителите, които притежават влогове с размер от 100,001 до 500,000 лева, заемат само 6.1 на сто от броя на вложителите и 43.1 на сто от общата сума на индивидуалните влогове.

Кредитни
пласменти

Кредитните пласменти на популярните банки са увеличени през отчетната година с 0.3 милиарда лева.

Разпределението на пласментите по отрасли в края на 1950 г., в сравнение с 1949 г., се вижда от следната таблица:

	31.XII.1949		31.XII.1950		Промена	
	милиар- ди лева	%	милиар- ди лева	%	милиар- ди лева	%
Краткосрочни кредити						
Търговски предприятия	1.7	20.2	2.0	23.0	+ 0.3	+ 17.6
Промислени предприятия	0.4	4.3	0.3	3.2	+ 0.4	+ 100.0
Сел. стоп. предприятия	0.6	7.1	0.5	5.8	- 0.1	- 40.7
Занаятчийски предприятия	3.4	40.5	3.6	41.4	+ 0.2	+ 5.9
Транспортни предприятия	-	-	0.1	1.1	+ 0.1	-
Всичко	6.1	72.6	7.0	80.5	+ 0.9	+ 14.5
Сметки в ликвидация	2.3	24.4	1.7	19.5	- 0.6	+ 26.1
А ВСИЧКО	8.4	100.0	8.7	100.0	+ 0.3	+ 3.6

Разпределението на кредитните пласменти на популярните банки през 1950 г., в сравнение с 1949 г. по министерствата и ведомствата се вижда от следната таблица:

		31.XII.1949	31.XII.1950	Промена	
		млн. лева	млн. лева	млн. лева	%
№	на министерството	21.9	33.0	+ 11.1	+ 50.7
"	Земеделието	2.0	2.0	-	-
"	горите	-	22.7	+ 22.7	-
"	електрификацията	9.4	-	- 9.4	-
"	външната търговия	6.7	-	- 6.7	-
"	вътрешните работи	60.1	0.1	- 60.0	- 99.8
"	вътрешната търговия	-	45.6	+ 45.6	-
"	транспорта	27.7	1.0	- 26.7	- 96.4
"	просветата	0.7	-	- 0.7	-
И И К		8.8	1.3	- 7.5	- 85.8
Предприятия на народните съвети		1717.7	2478.9	+ 761.2	+ 44.3
Предприемателна кооперация		3753.4	4047.2	+ 293.8	+ 7.8
Т К В С		9.9	0.6	- 9.3	- 93.9
Предприятия към разни ведомствата и организации		452.6	374.8	- 77.8	- 17.2
Всичко		6075.9	7007.2	+ 931.3	+ 15.3

Най-голямо увеличение на пласментите при популярните банки се отбелязва при предприятията на народните съвети, което възлиза на 761,2 милиона лева, или 44,3 на сто в сравнение с 1949 г. Увеличени са също така пласментите в кооперативните предприятия с 293,8 милиона лева, или 7,8 на сто. В предприятията към разни ведомствата и организации има намаление на пласментите от 77,8 милиона лева, или 17,2 на сто.

Общо, пласментите на популярните банки в предприятията под ведомството на посочените в предната таблица министерства и ведомства през изтеклата година, в сравнение с 1949 г., са се увеличили с 931,3 милиона лева, или 15,3 на сто.

Операции

Броят на извършените операции от популярните банки през 1950 г. възлиза на 3,672,908 срещу 3,001,875 през 1949 г., или има увеличение от 671,033, което представлява 18,6 на сто.

Общата сума на операцията на популярните банки през 1950 г. възлиза на 594,791 милиона лева, срещу 496,037 милиона лева за 1949 г. Увеличението е с 98,754 милиона лева, или 16,7 на сто.

Персонал

Персоналът на популярните банки в края 1950 г. е бил 1,894 души, а в края на 1949 г. - 2,617 души, намаленият се е увеличил с 77 души.

Бюджетни разходи

Разпределението на бюджетните разходи на популярните банки за заплати и вещественни разходи се вижда от следната таблица:

	31.XII.1949 г.		31.XII.1950 г.		Промена	
	МИЛИОНИ ЛЕВА	%	МИЛИОНИ ЛЕВА	%	МИЛИОНИ ЛЕВА	%
Заплати, повишения, пен- сионни вноски и др.....	281.4	74.9	297.5	78.0	+ 16.1	+ 5.7
Веществени разходи	94.1	25.1	84.3	22.0	- 9.8	- 10.4
Всичко	375.5	100.0	381.8	100.0	+ 6.3	+ 1.7

Разходите за заплати, повишения и др. се са увеличили в сравнение с 1949 г. с 16.1 милиона лева, или 5.7 на сто, а веществените разходи са намалени с 9.8 милиона лева, или 10.4 на сто.

Общата сума на бюджетните разходи е увеличена с 6.3 милиона лева, или 1.7 на сто.

Веществените разходи се разпределят, както след-
ва:

	31.XII.1949 г.		31.XII.1950 г.		Промена	
	МИЛИОНИ ЛЕВА	%	МИЛИОНИ ЛЕВА	%	МИЛИОНИ ЛЕВА	%
Заседателни на управ- телния и контр. съвети	12.8	13.1	10.6	13.2	- 1.7	- 13.6
Командировки	3.7	3.9	2.6	3.2	- 1.1	- 29.7
Канцеларски	24.0	25.8	23.4	27.1	- 0.6	- 2.5
Отопление и осветление	10.9	11.6	10.3	11.9	- 0.6	- 5.5
Кухт. прееветни и др.	4.7	5.0	3.7	4.6	- 1.0	- 21.3
Помощи и субвенции	13.4	14.4	12.5	14.6	- 0.9	- 32.1
Насмя	4.3	4.6	2.9	3.5	- 1.4	- 32.5
Непредвидени разходи	15.8	16.7	13.8	21.9	+ 2.5	+ 15.8
Всичко	94.1	100.0	84.3	100.0	- 9.8	- 10.4

Загуби и печалба

През 1950 г. действащите 101 популярни банки са реализирали общо чиста печалба 16.29 милиона лева. Печалба са реализирали 96 популярни банки на сума 164.3 милиона лева, а популярните банки в Свидов, Попово, Марица, Дряново и Брацигово са приключили със загуба 1.4 милиона лева.

Реализираните загуби и печалби през отчетната година, в сравнение с 1949 г., се разпределят по групи, както следва:

	31.XII.1949 г.		31.XII.1950 г.	
	загуби	печалби	загуби	печалби
	м и л и о н и л е в а			
Дивиденди от акции и ценни книжки	-	239.0	-	1273.2
Други доходи	-	69.8	-	76.5
Разни	72.9	23.0	39.7	31.6
Бюджетни разходи	375.5	-	381.8	-
Изплащаване на осн.средства ..	40.2	-	40.3	-
Дивиденди по влогове, разчетни и текущи сметки	666.7	-	672.5	-
Дивиденди по плащаване	-	1103.7	60.7	-
Други разходи	67.5	-	23.4	-
Всичко	1222.9	1440.5	1216.4	1381.3
П е ч а л б а	221.5	3.9	164.3	1.4
А ВСИЧКО	1444.4	1444.4	1382.7	1382.7

Като Ви поднасям настоящия отчет, моля, да бъде освободен от отговорност за дейността на Банката през отчетната 1950 г.

София, 30 март 1951 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ: /п/ Ат. Мечкаргов

Написано в 10 ека.
за членовете на Бюрото
на Министерския съвет